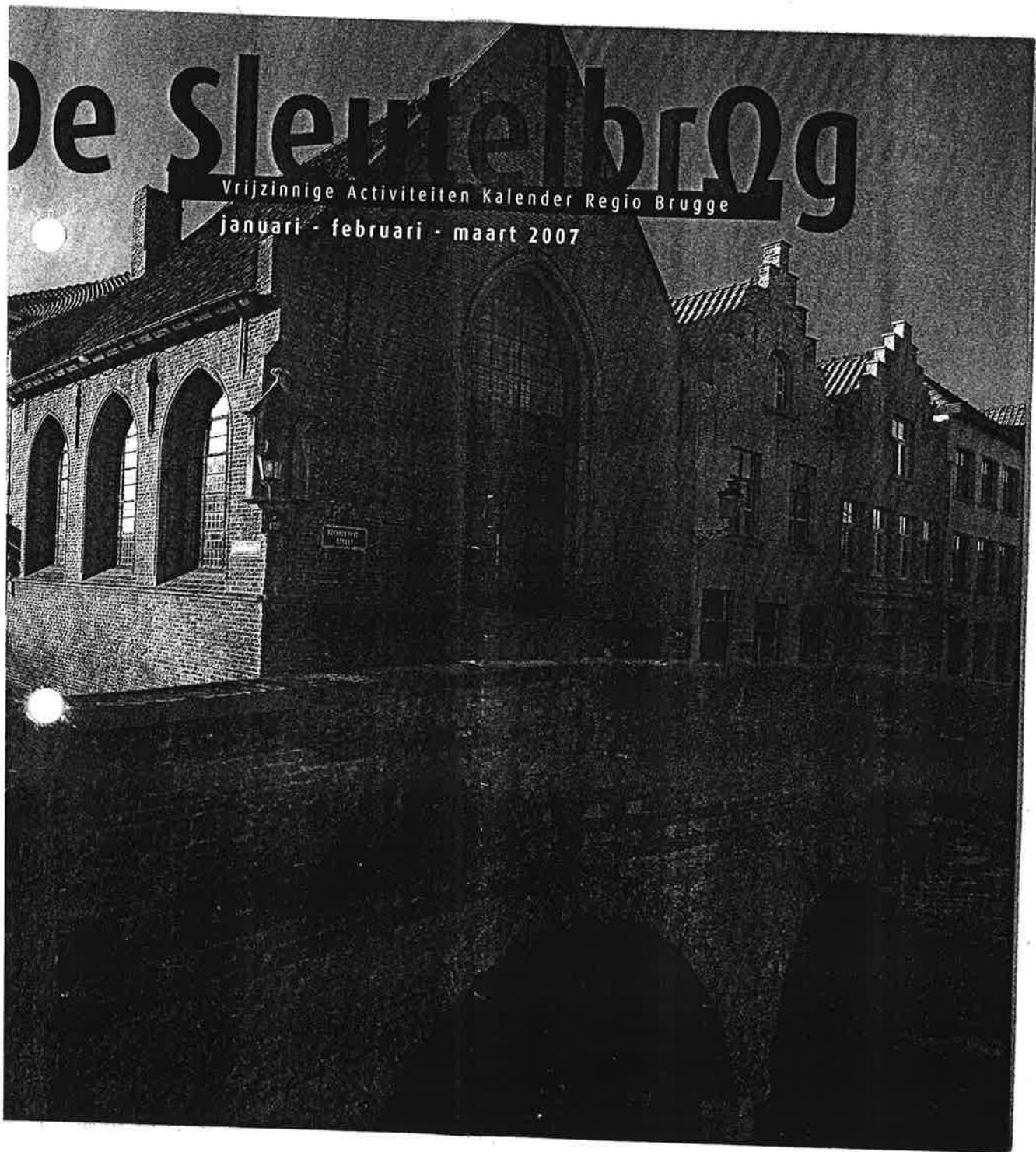

De Sleutelbrug

Vrijzinnige Activiteiten Kalender Regio Brugge

januari - februari - maart 2007

Over de Verenigde Naties, regio's en Europa

IN BRUGGE IS EEN AFDELING VAN DE VERENIGDE NATIES (VN) GEVESTIGD (UNU-CRIS) WAAR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK GEDAAN WORDT NAAR DE RELATIE TUSSEN DE VN EN REGIO'S. DIT ARTIKEL POOGT TE SCHETSEN WAT HET BELANG IS VAN WERELDREGIO'S VOOR DE GLOBALE WERELDDORDE.

De VN is net als elke institutie een kind van zijn tijd en tijden veranderen. De VN is in 1945 ontstaan in een poging om een wereldforum te vormen waar naties meningsverschillen kunnen uitpraten en waar gemeenschappelijke acties inzake vrede en ontwikkeling kunnen gestimuleerd worden. Als dusdanig is de VN een product van de Tweede Wereldoorlog.

Dit blijkt ondermeer uit de keuze van de permanente leden in de Veiligheidsraad en hun vetorecht. De wereld vandaag is echter dramatisch verschillend van de post Wereldoorlog II wereld waarin de Verenigde Naties ontstonden

en met het einde van de Koude Oorlog is ook de geopolitieke stabiliteit van dat systeem verdwenen. Bovendien zijn er nu ook heel wat meer landen lid van de Verenigde Naties dan oorspronkelijk (nu 193) wat het functioneren op het niveau van de Algemene Vergadering er niet makkelijker op gemaakt heeft.

De huidige wereldorde kan omschreven worden als 'Westfaals': de basis –en dit sinds de Vrede van Westfalen in 1648– zijn onafhankelijke, soevereine staten die hun interne zaken regelen en hun burgers beschermen tegen 'de buitenwereld'. Tegelijkertijd zijn die staten met elkaar in allerlei competities betrokken, soms over terri-

toria, vaak louter economisch. Maar evenzeer werken staten op louter vrijwillige basis samen om een aantal transnationale problemen te beheersen. Dit wordt multilateralisme genoemd: staten erkennen elkaar als gelijken en streven ernaar om allemaal samen oplossingen voor gemeenschappelijke problemen te zoeken. Als gevolg van de globalisering dienen de klassieke staten echter hun hegemonie voor bestuur ('governance') en hun capaciteit om politieke en economische transformaties te beheersen meer en meer te moeten delen met andere actoren.

Ten eerste is er het fenomeen dat staten een deel van hun soevereine macht afstaan aan een groter geheel. Een van de consequenties van de globalisering is immers dat alleen relatief grote entiteiten voldoende middelen kunnen mobiliseren en een voldoende grote interne markt hebben om in de globale wereldeconomie een rol van belang te spelen. Dit fenomeen, regionale integratie genaamd, is het verst ontwikkeld in Europa. Dergelijke regionale integratie blijft meestal beperkt tot het streven naar één-

gemaakte markten maar zeker in het geval van de EU gaat het ook om verregaande samenwerking op legislatief vlak en is er zelfs een politieke component aanwezig. Regionale integratie leidt dus tot het ontstaan van wereldregio's als actoren op het internationale toneel. In plaats van multilateralisme spreekt men dan van regionalisme.

Ten tweede is in heel wat soevereine staten een tendens tot decentralisering waarneembaar. In een aantal gevallen, zoals in België, heeft dat geleid tot het ontstaan van zogenaamde constitutionele regio's die duidelijk een aantal staatsbevoegdheden hebben. Het resul-

LUK VAN LANGENHOVE IS DIRECTEUR VAN UNU-CRIS, EEN IN BRUGGE GEVESTIGD ONDERZOEKSIJNSTITUUT DAT DEEL UITMAAKT VAN DE UNITED NATIONS UNIVERSITY. UNU-CRIS IS GESPECIALISEERD IN ONDERZOEK NAAR DE ROL VAN REGIO'S IN DE WERELD EN IS GEHUISVEST IN HET GROOTSEMINARIE. DE OPINIES IN DIT ARTIKEL VERBINDEN DE VN NIET.

Over de Verenigde Naties, regio's en Europa

taat is dus enerzijds een uitholling van de soevereiniteit van de Westfaalse staten (naar boven en onder toe) en anderzijds een toenemende complexiteit van de internationale betrekkingen. De politieke fenomenen van regionale integratie (of federalisering) en van decentralisatie (of defederalisering) vallen te begrijpen

als antwoorden op twee belangrijke tendensen in onze samenlevingen. Enerzijds is er de concurrentie en competitie die tot schaalvergroting noodzaakt. Niet alleen bedrijven, maar ook staten trachten door samenwerking hun competitiviteit te verhogen. Het is met andere woorden de concurrentie met de VS en Japan die Europa tot een eengemaakte economische ruimte dwingt. Anderzijds is er de bureaucratie die maakt dat elke organisatie, weze het een bedrijf, een ministerie of zelfs een natie, grenzen aan de groei kent.

Schaalvergroting brengt meer logheid met zich mee. De tegenreactie is meer bestuurlijke autonomie voor subeenheden zoals Vlaanderen of Catalonië. In Europa heeft dit in heel wat landen dan ook geleid tot verregaande transfers van nationale bevoegdheden naar subnationale entiteiten die geacht worden dichter bij de burger te staan en meer rekening te houden met culturele verschillen.

De wereld globaliseert en localiseert dus terzelfder tijd. De vraag is dan welke rol een instelling als de VN kan en moet hebben binnen een dergelijke geglobaliseerde wereld. Er zijn er

die voor het multilateralisme geen toekomst zien. Maar ook bij de aanhangers van multilateralisme groeit de twijfel of het globale niveau altijd het meest geschikt is om lokale problemen op te lossen.

Dat men zich die vraag stelt, hangt samen met een basisprincipe van de VN, namelijk één staat, één stem. Daardoor worden in theorie België en China aan elkaar gelijk gesteld. In politieke termen of in termen van representativiteit van de wereldbevolking is dat natuurlijk onzin. In principe kan aldus een meerderheid van kleine staatjes de meerderheid van de wereldbevolking beslissingen opdringen. In praktijk gebeurt dat ook niet, mede dankzij de veto's. Maar het veto is dan weer gebaseerd op wie in 1945 de oorlog had gewonnen, een criterium dat vandaag veel van zijn relevantie verloren heeft.

Dat lidmaatschap is dus een Gordiaanse knoop, want voor elk goed argument om een land al dan niet permanent lidmaatschap van de Veiligheidsraad te geven, bestaan er even plausibele tegenargumenten. Wil men hier uitgeraken en wil

men tot een vernieuwd en krachtig VN komen, dan is enig 'out-of-the-box' denken noodzakelijk en zo komen we terug bij de wereldregio's en het regionalisme.

In volgend nummer deel 2: 'De VN en de wereldregio's'

